YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
25 päivänä lokakuuta 1979 *

Asiassa 159/78,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään Alberto Prozzillo, prosessiosoite Luxemburgissa c/o komission oikeudellinen neuvonantaja Mario Cervino, bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

kantajana,

vastaan

Italian tasavalta, asiamiehenään suurlähettiläs Adolfo Maresca, avustajanaan valtionasiamies Arturo Marzano, prosessiosoite Luxemburgissa Italian suurlähetystö, 5 rue Marie-Adelaïde,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Italian tasavalta ei ole noudattanut ETY:n perustamissopimuksen 30, 34 ja 52 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on rajoittanut tavaroiden omistajan edustamista tullissa ja säännellyt syrjivällä tavalla tulliasiamiehen ammattia,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti H. Kutscher, jaostojen puheenjohtajat A. O'Keeffe ja A. Touffait sekä tuomarit J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, A. J. Mackenzie Stuart ja G. Bosco,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

julkisasiamies: J.-P. Warner,
kirjaaja: A. Van Houtte,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Komissio on nostanut 17.7.1978 ETY:n perustamissopimuksen 169 artiklan nojalla kanteen, jossa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että Italian tasavalta ei ole noudattanut ETY:n perustamissopimuksen 30, 34 ja 52 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on

- "säätänyt tulliasiamiehen toimiluvan antamista koskevista edellytyksistä tavalla, johon sisältyy kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää

- sallinut ainoastaan tulliasiamiehen edustaa tavaran omistajaa eikä kenen tahansa, jolle omistaja on antanut luvan toimia tämän nimissä ja tämän lukuun."

2 Komission 16.12.1976 Italian hallitukselle lähettämästä kirjeestä ja 25.1.1978 annetusta perustellusta lausunnosta käy ilmi, että komission väitteet koskevat 23.1.1973 annetulla tasavallan presidentin asetuksella n:o 43 (*Supplemento ordinario alla Gazetta Ufficiale della Repubblica italiana*, n:o 80, 28.3.1973) hyväksytyn *Testo unico delle disposizioni legislative in materia doganalen* (jäljempänä Testo unico) 40, 43, 44 ja 47 §:ää ja 48 §:n a momenttia.

Komission mukaan Testo unicon 40, 43, 44 ja 47 §:ssä, jotka koskevat tavaroiden omistajan edustamista tulliselvityksissä, estetään tuonti- tai vientitavaroiden omistajaa valitsemasta vapaasti edustajaansa suorittamaan tullitoimia omistajan nimissä ja lukuun ja vaaditaan omistajaa kääntymään tulliasiamiehen puoleen. Tulliasiamiehen käyttämiseen liittyy kuluja, joiden vuoksi tuonti ja vienti kallistuu. Edellä esitetystä seuraa, että kyseisissä säännöksissä vaikutetaan tosiasiallisesti tai mahdollisesti yhteisön sisäiseen kauppaan suoraan tai välillisesti, joten kyseessä on määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaava toimenpide, joka on ristiriidassa perustamissopimuksen 30 ja 34 artiklan kanssa.

Testo unicon 43 §:n a momentin mukaan tulliasiamiehen toimilupa annetaan muiden edellytysten lisäksi ainoastaan Italian kansalaisille ja niiden vieraiden valtioiden kansalaisille, jotka myöntävät vastavuoroisen luvan Italian kansalaisille. Komissio katsoo, että kyseinen säännös on ristiriidassa perustamissopimuksen sijoittautumisvapautta koskevan 52 artiklan kanssa, siltä osin kuin siinä tarkoitetaan toisten jäsenvaltioiden kansalaisia.

3 Italian tasavallan hallituksen mukaan komission väitteet johtuvat siitä, ettei komissio ole tarkoin ymmärtänyt kyseisiä säädöksiä, sellaisina kuin Italian viranomaiset niitä tulkitsevat ja soveltavat. Erityisesti komissio ei ole arvioinut Italian tulliselvityksiä koskevaa järjestelmää kokonaisuudessaan eikä ottanut arvostelussaan huomioon muita säännöksiä, erityisesti Testo unicon 56 ja 57 §:ää, joilla täydennetään komission kanteen kohteena olevia säännöksiä ja joiden kanssa ne muodostavat kokonaisuuden. Kyseisiä säännöksiä kokonaisuudessaan tarkasteltaessa käy ilmi, että Italian tulliselvitysjärjestelmää vastaan esitetty väite on perusteeton.

A Italian tulliselvitysjärjestelmä

4 Ottaen huomioon edellä esitetyt perustelut on suotavaa tarkastella asiasta annettua Italian lainsäädäntöä ennen komission väitteiden käsittelyä.

5 Huomioon otettavat säännökset kuuluvat Testo unicon II osaan, joka muodostuu kolmesta osastosta. Ensimmäinen koskee "tullin maksamisvelvollisuutta", toinen, johon riidanalaiset säännökset kuuluvat, koskee "tavaroiden omistajien edustamista" tullivelvollisuuksien täyttämisessä, kolmas taas "vahvistamismenettelyjä", ja siihen kuuluu muun ohessa 56 ja 57 §. Perussäännös on 56 §:n 1 momentti, jonka mukaan "tavaroiden omistajan on annettava selvitys ennen kutakin tullissa tapahtuvaa tointa 57 §:ssä säädetyllä tavalla". Toisissa säännöksissä, joiden sisältö on riidanalainen, on kysymys siitä, kenellä on oikeus antaa tulliselvitys, jollei omistaja tee sitä itse. Tältä osin on otettava huomioon kaksi tekstiryhmää, toisaalta Testo unicon 40, 43, 44 ja 47 § ja toisaalta saman lain 56 §:n 2 momentti.

Kyseisen lain 40 §:n ensimmäisessä ja toisessa kohdassa säädetään seuraavasti:

> "Jos tullimääräyksissä vaaditaan tavaran omistajaa tekemään tulliselvitys tai toteuttamaan määrätyt toimenpiteet taikka noudattamaan erityis-

sääntöjä ja -velvoitteita tahi annetaan tavaran omistajalle lupa harjoittaa määrättyjä oikeuksia, omistaja voi toimia edustajansa välityksellä.

Edustus tullitoimissa voidaan antaa ainoastaan 22.12.1960 annetussa laissa n:o 1612 perustettuun ammattirekisteriin kirjatulle tulliasiamiehelle, jollei 43 §:stä muuta johdu."

Saman lain 43 §:n ensimmäisessä momentissa sanotaan seuraavasti:

"Tavaran omistajan edustaminen tullitoimien suorittamisessa voidaan myöntää myös ammattirekisteriin kuulumattomalle tulliasiamiehelle, jos kysymyksessä on kyseiseen omistajaan työsuhteessa oleva asiamies."

Testo unicon 44 §:n mukaan edellä mainittujen työsuhteessa olevien asiamiesten on oltava kirjattuina, toisin kuin 40 §:n toisessa kohdassa tarkoitettujen itsenäisten asiamiesten, tulliasiamiesten paikallisneuvoston pitämään erityisluetteloon, ja he voivat toimia tulliasioissa ainoastaan tavaran omistajan antaman valtakirjan perusteella ja siinä asetetuissa rajoissa sekä tavaran omistajan vastuulla.

Testo unicon 47 §:n mukaan tulliasiamiehellä on oltava valtiovarainministeriön antama toimilupa. Asiamiehillä on valtuudet täyttää tullimuodollisuuksia ainoastaan määrätyn, luvassa ilmoitetun tullipiirin toimistoissa ja heidän on asuttava sen tullipiirin alueella, jolla heillä on lupa toimia, jollei heille ole annettu pätevästä syystä poikkeuslupaa.

Testo unicon 56 §:n 2 momentissa säädetään, että "tavaran omistajaksi on katsottava henkilö, joka esittää sen tullissa tai jolla se on hallussaan tullialueelle saavuttaessa tai sieltä poistuttaessa. Tulliviranomaisilla on kaikissa tapauksissa oikeus tarkistaa Testo unicossa säädettyjä tarpeita varten, kuka on tullitoimien kohteena olevan tavaran omistaja".

Testo unicon 57 §:ssä taas täsmennetään seikat, joiden on selvittävä tulliselvityksestä, erityisesti "selvityksen antajan suku- ja etunimi sekä asuinpaikka ja tavaran omistaja, jota hän edustaa".

Saman lain 48 §:n a momentissa, jota väite perustamissopimuksen 52 artiklan rikkomisesta koskee, säädetään, että "tulliasiamieslupa annetaan seuraavat edellytykset täyttäville fyysisille henkilöille:

a) Italian kansalainen tai sellaisen vieraan valtion kansalainen, joka tässä asiassa myöntää Italian kansalaiselle vastavuoroiset oikeudet".

B Väite määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä koskevan kiellon rikkomisesta (perustamissopimuksen 30 ja 34 artikla)

6 Vaikka perustellusta lausunnosta ja kanteesta ei käykään nimenomaisesti ilmi, niissä käytetystä sanamuodosta ja viittauksista perustamissopimuksen 30 ja 34 artiklaan selviää, että komission väitteissä on kysymys tullimuodollisuuksien täyttämistä rajoilla yhteisön sisäisessä kaupassa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä. Kanteessa ei ole kysymys yhteisön ulkopuolisista tullimuodollisuuksista, jotka koskevat kolmansista maista tulevia tai niihin suuntautuvia tavaroita.

7 Koska kysymys on yhteisön sisäisestä kaupasta, on korostettava, että koska kaikki tuonti- ja vientitullit, kaikki vaikutukseltaan vastaavat maksut sekä kaikki tuontia ja vientiä koskevat määrälliset rajoitukset ja niitä vaikutukseltaan vastaavat maksut on pitänyt perustamissopimuksen I osaston määräysten nojalla poistaa siirtymäkauden päättymiseen mennessä, varsinaisia kaupankäyntiä koskevia tullitarkastuksia ei enää tarvita. Rajoilla suoritettavat tarkastukset ovat perusteltuja ainoastaan perustamissopimuksen 36 artiklassa tarkoitettujen, vapaata liikkuvuutta koskevien poikkeuksien toteuttamiseksi tai kannettaessa perustamissopimuksen 95 artiklassa tarkoitettuja sisäisiä maksuja, kun rajan ylitys voidaan perustellusti rinnastaa tilanteeseen, jossa kotimaisilta tavaroilta voidaan kantaa maksua, taikka kauttakulkua koskevissa tarkastuksissa tahi jos ne ovat välttämättömiä tavaroiden liikkuvuutta yhteisössä koskevien kohtuullisen täydellisten ja tarkkojen tietojen keräämiseksi. Näitä jäljelle jääneitä tarkastuksia on kuitenkin kevennettävä mahdollisimman paljon siten, että tavaranvaihto jäsenvaltioiden välillä tapahtuu sisämarkkinoihin kuuluvia edellytyksiä mahdollisimman paljon muistuttavin edellytyksin.

8 Komission väitteitä on tarkasteltava ottaen huomioon edellä esitetyt, yhteismarkkinoiden perustana olevaa tavaroiden vapaata liikkuvuutta säätelevät periaatteet sekä jäsenvaltioiden toimivalta tullilainsäädännössä, jollei sitä ole yhdenmukaistettu tai korvattu yhteisön säädöksillä, sekä kyseisen lainsäädännön erityispiirteistä johtuvat erot, jollei niillä haitata tarpeettomasti tavaroiden vapaata liikkuvuutta asettamalla tarpeettomia velvoitteita päämäärän,

tässä tapauksessa jäljelle jääneiden tarkastusten tai toimien asianmukaisen täyttämisen, saavuttamiseksi.

9 Tältä osin on huomattava, että kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi komissio on tehnyt 19.1.1979 neuvostolle esityksen asetukseksi, jossa "säädetään, millä edellytyksin henkilö voi antaa tulliselvityksen" (EYVL N:o C 29, s. 3), ja jonka on tarkoitus tulla voimaan 1.1.1980 ja jonka 3 artiklassa säädetään jäsenvaltioille tulliselvityksiä koskevat ohjeet, joita Italian hallitus ei komission väitteen mukaan ole ottanut lainsäädäntöönsä.

10 Komissio esittää kolme väitettä:

a) Se arvostelee ensiksi siitä, että kyseisessä lainsäädännössä velvoitetaan tarpeettomasti taloudelliset toimijat turvautumaan hyväksyttyihin tulliasiamiehiin, joilla on tullimuodollisuuksien täyttämistä koskeva lupa. Komission mukaan kuka tahansa, omistajan nimeämä, hänen nimissään ja lukuunsa toimiva henkilö voi täyttää kyseiset muodollisuudet. Kyseisestä velvollisuudesta aiheutuu ylimääräisiä ja tarpeettomia, kaupankäyntiä haittaavia kuluja.

b) Toiseksi komissio katsoo, että vaikka Testo unicon 56 §:n 2 momenttia olisi tulkittava siten, että siinä sallitaan tavaran omistajan valtuuttavan tulliselvitystä varten muut kuin itsenäiset ammattiasiamiehet tai työsuhteessa olevat asiamiehet, nämä välittäjät eivät voi toimia omistajan nimissä ja lukuun vaan ainoastaan omissa nimissään ja omalla vastuullaan, minkä vuoksi kyseinen ratkaisu on tuskin käyttökelpoinen.

c) Lopuksi komissio katsoo, että koska 47 §:n neljännessä momentissa velvoitetaan tulliasiamies asumaan siinä tullipiirissä, jossa hänellä on lupa harjoittaa ammattiaan, siinä annetaan hänelle asiamiehen tai edustajan asema tuontimaana olevan jäsenvaltion alueella, vaikka tällaisen edustajan edellyttäminen on 22.12.1969 annetun direktiivin 70/50/ETY (EYVL 1970, N:o L 13, s. 29) 2 artiklan 3 kohdan g alakohdassa nimenomaisesti määritetty vaikutukseltaan määrällistä rajoitusta vastaavaksi toimenpiteeksi.

11 Tulliselvitystä koskevien säännösten tarkastelun, sellaisina kuin ne on annettu Testo unicon 40, 43, 44, 47 ja 56 §:ssä, on katsottava vahvistavan komission toteamuksen, jonka mukaan niissä ei kelpuuteta tavaran omistajan edustajaksi "tullissa ketä tahansa henkilöä, jonka omistaja olisi valtuuttanut toimimaan nimissään ja lukuunsa", vaan päinvastoin toteamuksessa, että tavaran omista-

jaa voi edustaa ainoastaan tulliasiamies, ei oteta täysimääräisesti huomioon kyseisten säännösten tosiasiallista ulottuvuutta, jos ilmaisulla "voi edustaa ainoastaan" tarkoitetaan sitä, että siinä tapauksessa, että tavaran omistaja itse ei anna tulliselvitystä, hän voi valtuuttaa tullimuodollisuuksien täyttämiseen ainoastaan tulliasiamiehen.

12 Testo unicon 56 §:n toisessa momentissa säädetään itse asiassa, että tulliselvitystä varten "tavaran omistajaksi on katsottava henkilö, joka esittää sen tullissa tai jolla se on hallussaan tullialueelle saavuttaessa tai sieltä poistuttaessa - - ". Italian hallitus on oikeudenkäyntiasian hallinnollisessa vaiheessa samoin kuin kirjallisessa ja suullisessa käsittelyssä yhteisön tuomioistuimessa ilmoittanut virallisesti, että kyseistä säännöstä on tulkittava siten ja että Italian toimivaltaiset viranomaiset soveltavat sitä tosiasiallisesti siten - mitä komissio ei ole kiistänyt - että tavaran omistaja, joka ei itse anna tulliselvitystä, voi sen lisäksi, että hän kääntyy itsenäisen asiamiehen puoleen tai työsuhteessa olevan asiamiehen puoleen, valtuuttaa kenet tahansa antamaan kyseisen selvityksen, jos tämä esittää tavaran tullissa tai pitää sitä hallussaan tullialueelle saavuttaessa tai sieltä poistuttaessa. Viimeksi mainitussa ilmaisussa tarkoitetaan muun ohessa tavaran kuljettajaa ja varastoijia. On myös tarkennettu, että 56 §:n viimeinen virke, jonka mukaan "tulliviranomaisilla on kaikissa tapauksissa oikeus varmistaa Testo unicossa säädettyjä tarpeita varten, kuka on tullitoimien kohteena olevan tavaran omistaja", ei tarkoita sitä, että viranomaiset voivat kieltäytyä vastaanottamasta tulliselvitystä muulta tavaran esittävältä tai sitä hallussaan pitävältä henkilöltä kuin tavaran omistajalta. Kyseisen virkkeen tarkoituksena on päinvastoin saattaa omistaja selvityksen antajan kanssa yhteisvastuuseen maksuista ja sakoista, kuten Testo unicon 38 §:ssä on tarkennettu.

13 Italian hallitus on myös halunnut täsmentää, että hallinnollisessa käytännössä kuitenkin tarkastellaan selvitystä silloin, kun omistaja itse tai omistajaksi katsotut henkilöt ovat sen tehneet, yksityiskohtaisemmin kuin silloin, kun sen on tehnyt ammattiasiamies - itsenäinen tai työsuhteessa oleva - asiamiehiltä vaaditulla pätevyydellä.

14 Yhteisöjen tuomioistuin ottaa huomioon edellä esitetyn ja toteaa, että kyseisille säännöksille annettu tulkinta sopii yhteen niiden sanamuodon kanssa. Tästä seuraa, että tavaran omistajalla on useita mahdollisuuksia teettää selvitys tullissa kolmannella osapuolella ilman, että hän joutuu, kuten komissio on todennut, kääntymään asiamiehen puoleen. Sitä, että valtuuttamismahdollisuus toimii Testo unicon 56 §:n toisessa pykälässä ilmaistun, sellaisen oikeudellisen rakennelman kautta, jossa omistajaksi katsotaan se, joka esittää

tavaran tai antaa tulliselvityksen omistajan nimissä, taikka "välilliseksi edustukseksi" määritellyn oikeudellisen käsitteen kautta – jolloin selvityksen antaja toimii omistajan lukuun mutta omissa nimissään ja on yhdessä hänen kanssaan vastuussa, eikä omistajan hänelle antaman valtuutuksen kautta – ei voida pitää ratkaisevana seikkana arvioitaessa, vastaavatko kyseiset muodollisuudet määrällistä rajoitusta. Sitä, ettei omistaja voi käyttää valtuutettua, joka ei ole tavaran haltija eikä sellainen henkilö, joka voi esittää tavaraa tullissa, vaan hänen on tässä oletetussa tapauksessa turvauduttava itsenäisen tai työsuhteessa olevan asiamiehen palveluihin, ei myöskään voida pitää määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavana toimenpiteenä, jos kyseisen lainsäädännön muissa selvitystä koskevissa yksityiskohtaisissa säännöissä annetaan omistajalle tosiasiallinen ja kohtuullinen mahdollisuus välttyä halutessaan turvautumasta ammattimaiseen tulliasiamieheen.

15 Komissio katsoo kuitenkin toiseksi, että määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavaksi toimenpiteeksi on katsottava se, että tulliselvityksen sellaiset antajat, jotka eivät itse ole tavaran haltijoita ja jos he eivät ole asiamiehiä, voivat antaa selvityksen ainoastaan omissa nimissään eikä omistajan valtuutettuina ja jotka näin ollen ovat henkilökohtaisesti vastuussa ja tilanteen mukaan yhteisvastuussa tavaran omistajan kanssa maksuista ja sakoista, kun taas toisaalta itsenäisten asiamiesten henkilökohtainen vastuu on ainoastaan toissijainen ja rajoittuu lisämaksujen maksamiseen (Testo unicon 41 §) ja työsuhteessa olevat asiamiehet toimivat edustamansa tavaran omistajan vastuulla. Näyttää siltä, että komission käsityksen mukaan kolmansien osapuolten, jotka tavaran omistaja valtuuttaa tullimuodollisuuksien täyttämiseen, olisi voitava toimia omistajan nimissä ja hänen lukuunsa ja ilman omaa vastuuta viranomaisiin nähden, jos he pysyvät valtuuksiensa rajoissa. Ylimääräiset velvoitteet haittaisivat liiallisesti tavaroiden vapaata liikkuvuutta.

16 Vaikka Italian lainsäädännön edellä esitettyä näkökulmaa ei ole tarkasteltu perustellussa lausunnossa tai kanteessa ainakaan yksityiskohtaisesti, ei voida katsoa, että kansallisen viranomaisen tekemä ero säädetyn ja ammattipätevyyden vaatimukset täyttävän ammatin sekä kyseisiä edellytyksiä vastaamattomiin selvityksen antajiin sovellettavan vastuujärjestelmän välillä ylittäisi sen, mitä hallitus voi pitää oikeutettuna rajalla annettavaa selvitystä koskevien velvollisuuksien asianmukaisen täyttämisen varmistamiseksi. Komissio ei lisäksi ole selvittänyt, miten kyseinen ero voisi edes mahdollisesti haitata tavaroiden vapaata liikkuvuutta.

17 Lopuksi komissio katsoo, että tulliasiamiehelle Testo unicon 47 §:n neljännessä momentissa asetetulla velvollisuudella asua siinä "tullipiirissä, jossa hänellä on lupa harjoittaa ammattiaan", annetaan hänelle "asiamiehen tai edustajan asema tuontimaana olevan jäsenvaltion alueella", vaikka tällaisen edustajan edellyttäminen on 22.12.1969 annetun direktiivin 70/50/ETY (EYVL 1970, N:o L 13, s. 29) 2 artiklan 3 kohdan g alakohdassa nimenomaisesti määritetty vaikutukseltaan määrällistä rajoitusta vastaavaksi toimenpiteeksi.

18 Edellä esitettyä väitettä ei voida hyväksyä. Ei ole tarpeen tulkita direktiivin 70/50/ETY kyseistä säännöstä ja selvittää, tarkoitetaanko siinä tosiasiallisesti kansallisessa lainsäädännössä säädettyä, asuinpaikkaa koskevaa velvollisuutta, jotta ammattihenkilöt voisivat täyttää kolmansien osapuolten lukuun tullimuodollisuudet. On todettava, että kyseinen seikka on mahdollisesti otettava huomioon ainoastaan, jos on todettu, kuten komissio on väittänyt, ettei maahantuojilla tai viejillä ole ollut muuta mahdollisuutta kuin turvautua ammattiasiamieheen. Testo unicon kyseisiä säännöksiä tarkasteltaessa käy kuitenkin ilmi, että vaikka niissä ei anneta täydellistä vapautta valita kolmas osapuoli, joka halutaan valtuuttaa antamaan tulliselvitys, kyseisillä toimijoilla on kohtuullinen ja riittävä valinnan vapaus, jonka vuoksi väitettä määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavasta toimenpiteestä ei voida hyväksyä.

19 Edellä esitetystä seuraa, ettei komission ETY:n perustamissopimuksen 30 ja 34 artiklaa koskevia väitteitä voida hyväksyä.

C Perustamissopimuksen 52 artiklan rikkominen

20 Komissio katsoo, että edellä lainatussa Testo unicon 48 §:n a momentissa rikotaan perustamissopimuksen 52 artiklaa, jonka mukaan sijoittautumisvapauteen kuuluu oikeus ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa itsenäistä ammattia niillä edellytyksillä, jotka sijoittautumisvaltion lainsäädännön mukaan koskevat sen kansalaisia.

21 Italian hallitus kiistää edellä esitetyn näkemyksen ja katsoo, että 48 §:ssä tarkoitetussa vastavuoroisuusedellytyksessä viitataan ainoastaan kolmansien maiden kansalaisiin eikä ainakaan toisten jäsenvaltioiden kansalaisiin. Oikeudellinen periaate, jonka mukaan erityislaki – tässä tapauksessa perustamissopimuksen 52 artikla – menee yleisemmän oikeussäännön edelle – tässä tapauksessa Testo unicon 48 § – on selkeä tältä osin. On selvää, että palvelu-

jen tarjoamiselle ei nykyään voida asettaa vastavuoroisuusedellytystä jäsenvaltioiden välisissä suhteissa ja ettei taloudellisilla toimijoilla, joita asia koskee, ole ollut asiasta epätietoisuutta.

Komissio on lisäksi myöntänyt, että Testo unicon 48 §:n a momenttia sovelletaan Italiassa perustamissopimuksen mukaisesti. Italian hallitus lisää, että "perusteltuun lausuntoon annetussa vastineessa on täsmennetty, että joka tapauksessa lainsäädännöllisiä tarkennuksia tarvitaan asian selvittämiseksi".

22 Italian hallituksen näkemystä ei voida hyväksyä. On otettava huomioon, että vaikka objektiivinen tilanne on tässä asiassa selvä siten, että perustamissopimuksen 52 artiklaa voidaan soveltaa sellaisenaan Italian oikeusjärjestykseen, perustamissopimuksen kanssa ristiriidassa olevan säädöksen säilyttäminen jäsenvaltion lainsäädännössä aiheuttaa, kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut 4.4.1974 antamassaan tuomiossa (asia 167/73, komissio v. Ranskan tasavalta, Kok. 1974, s. 359), ristiriitatilanteen, koska oikeussubjektit, joita asia koskee, ovat epävarmoja mahdollisuuksistaan vedota yhteisön oikeuteen. Säädöksen säilyttäminen estää sijoittautumisvapauden toteutumista. Italian hallitus on myöntänytkin tarpeen päättää kyseinen ristiriitaisuus ja sitoutunut 24.4.1978 päivätyllä kirjeellä perusteltuun lausuntoon antamassaan vastineessa toimimaan siten, että "mahdollisimman pian annetaan säädös, jossa tehdään tarvittavat täsmennykset", mutta se ei vielä ole toteuttanut sitoumustaan.

23 Edellä esitetystä seuraa, että on todettava, että Italian tasavalta ei ole noudattanut ETY:n perustamissopimuksen 52 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on säilyttänyt Testo unicon 48 §:n a momentin sanamuodon tekemättä poikkeusta vastavuoroisuutta koskevasta edellytyksestä toisten jäsenvaltioiden kansalaisten hyväksi, mutta että kanne on muilta osin hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

24 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 3 kohdan mukaan yhteisöjen tuomioistuin voi määrätä, että kukin asianosainen vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen hyväksi ja osa toisen asianosaisen hyväksi. Koska yksi vaatimuksista on ratkaistu komission hyväksi ja yksi Italian tasavallan hyväksi, kukin asianosainen on määrättävä vastaamaan omista kuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Italian tasavalta ei ole noudattanut ETY:n perustamissopimuksen 52 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on säilyttänyt 23.1.1973 annetulla tasavallan presidentin asetuksella nro 43 hyväksytyn *Testo unico delle disposizioni legislative in materia doganale*n 48 §:n a momentin sanamuodon tekemättä poikkeusta vastavuoroisuutta koskevasta edellytyksestä toisten jäsenvaltioiden kansalaisten hyväksi.**

2) **Kanne hylätään muilta osin.**

3) **Asianosaiset vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Kutscher O'Keeffe Touffait

Mertens de Wilmars Pescatore Mackenzie Stuart Bosco

Julistettiin Luxemburgissa 25 päivänä lokakuuta 1979.

A. Van Houtte
kirjaaja

H. Kutscher
presidentti